

ment ll. AQUAE SAL); per al canvi de **akran* en *ok(a)-ran* podríem pensar llavors en una etimologia popular basca a base de *oko* «racimo» o dels nombrosos mots compostos en *ok-* provinents del basc *ogi* 'blat', 'pa' (*okel* 'vianda', *okai* 'blat', *okore* «empanada», *okotz* 'calze de flor', etc.).

Els treballs posteriors de celtistes o romanistes entesos en pre-romà han vingut a confirmar essencialment els resultats de M-L. (cf. REW, 294; FEW 1, 54b), Jud i Kleinhans; cf. Pedersen *Vgl. Gr.* 1, § 60 i *Litteris* II, 86; Bertoldi, *BSL* xxxii, 133n.; U. J. Hubschmied, *RCelt.* 1, 264; Ann. Cronenberger, *Die Bzchnng. des Schlehdorns im Gallorum.*, Jena 1937, xl + 98 pp. (cf. AWThompson, *ZRPb.* LIX, 331-2); T. Bolelli, *It. Dial.* xvii, 135; xviii, 203. Des del punt de vista indoeuropeu i cèltic, Walde-Pok. 1, 173; Pokorny, *ZVglSprfg.* L, 46ss.; i IEW, 773, admeten que el mot cèltic és parent de l'esl. comú i rus (*j)ágoda* 'fruiteta, baia', lit. *úoga* id. i 'cítera', gòt. *akran* 'fruit', ags. *æcern*, angl. *acorn* 'aglà', i que si bé l'irl. mj. *áinne* 'aranyó' suposa *AGRĪNĪA, els mots kymri *irin-en* 'pruna' i *aeron* 'fruits d'arbres' no són inconciliables amb una base celto-romànica *AGRANĪO (com sigui que en *eirinen* entra en joc una metafonia), i hi ha encara bret. mj. *irin* (avui *hirin*) 'aranyó'. Hi afegeixo, doncs, que al costat d'*AGRANĪO i *AGRĪNĪA degué haver-hi una tercera formació en -ĒNĀ d'on el prov. *agreno*: és sabut que en els dialectes gàllics el resultat fonètic de -EINO- tan aviat és -ĒNO- com -ĪNO- (veg. els articles MINA-MENA i VIRAR).

DERIV.: *Aranyoner*; *aranyonerat*. *Granyó*; *garanyoner*; *nyanyaró*.

1 Allí amb metàtesi *əḡarú* i *əḡurunə*. D'una forma assimilada com aquesta deu sortir *əḡurinjə* que vaig recollir a Nèfol (Cadí de Cerdanya). Formes de l'arbut amb haplogogia: *əḡurjəs* a Conat, l'*Anyoner* nom de partida als Torms (Garrigues). — 2 Allí no és sols l'aranyó i aranyoner, sinó també *araḡon blánko* o simplement *arañones* (Aragüés) com a nom de l'arç blanc i *artos*. — 3 Diu que és «semblant a l'espinal però amb fruiteta d'un altre color». El *Bancl de l'Aranyoner* és un dels passos de l'alta Serra d'Aitana. — 4 Allí al costat d'*arañón*, però designant «un frutito silvestre más menudo y negro». L'informant observava que alguns deien *ngriñón*, però el fet és que és nom de lloc, i que com a tal només diuen tots *Barranco de os Griñóns* (1966). — 5 Que per tant no hem de corregir en *aranyún* com volia Simonet, *Glosario Mozàrabe*. — 6 *ASNSL* clxxxii, 1937, 135, que hi afegeix encara una forma gascona *aralet* 'aranyó' usual a la vall d'Arrens, ja no lluny de la frontera basca. Mitxelena, *Pasado de la le. vca.*, 140; *Fon. Hist.*, 140, fa notar que en els parlars basc-francesos el mot es distingeix clarament del basc comú *aran* 'vall', com sigui que aquest és *baran* des de Leizarraga (1571) i el nom de la pruna és *arban* des del suletí Sauguís (S. xvii). No sembla que hi hagi gaire parentiu entre el mot basc i el cast. *arándano*, gall-port. *arandó*, per a l'origen del qual, veg. DCEC 1, 266-7, si

bé no fóra absurd d'admetre que aquest nom de l'avajó o *Vaccinium myrtillus vagi* ajudar a la transformació del tipus cèltic en el basc *aran* 'pruna'.

Aranyol, *aranyola*, V. *aranya* *Aranyoner*, V. *aranyó* *Aranyosa*, V. *aranya*

ARANZEL, pres del cast. *arancel*, antigament *alanzel* o *alenzel*, mot d'origen àrab però d'ètimon incert: sembla que de primer significava 'llista de quantitats recaptades' i que venia de l'àr. *al-'anzāl*, plural de *nuzl* 'producte, fruit' (de l'arrel *n-z-l* 'baixar, fer baixar'). □ 1.ª doc.: S. xvii, i potser ja un cop l'any 1369.

No tinc al meu abast el doc. valencià de 1369 (Orxeta; *Cat. de la Doc. valenciana de l'A.C.A.*, número 1272) que cita MzFerrando i per tant no puc comprovar si realment conté el mot que ens interessa ni amb quin grau d'autoctonisme. Car no hi ha dubte que s'ha de mirar com un mot essencialment castellà, d'entrada recent en l'ús, almenys en el de la major part del nostre territori; hi està conforme *AlcM*, que només en cita un exemple en una història local de Manresa del S. xvii amb una accepció de 'llista, catàleg', pròxima a la de l'àrab, i en un doc. de 1691 de l'arxiu de Felanitx, on apareix escrit *aranzell*.

És versemblant que a Mall. el mot vagi tenir, però, alguna circulació local i fins en forma més originària, car *L'Enzell* és avui el nom d'una possessió en el terme de Vilafranca de Bonany (mapa Mascaró 28110-H11), i a aquest nom respon *N'Anzell* en el mapa del cardenal Despuig, de l'any 1784: doncs, possessió antiga i de nom tradicional; és possible, per tant, que *al-'anzāl* en el sentit primitiu de 'els fruits, els productes agrícoles' vagi tenir curs en l'àrab mallorquí i que allà hi vagi haver una catalanització de -*əl* en -*ell* (cf. *mar-tafell*, *EntreDlle.* III, 139; *arguell*, id. 144) i en part dissimilació -*l* > -*nl* en lloc de la dissimilació -*rl*, del castellà.

Encara que no siguin mots presos directament de l'àrab sinó per conducte del castellà, la -*z*- del cat. i port. *aranzel* i del sard *ranzélu* és conservació de la pronúncia sonora del cast. antic: a Castella el mot es documenta ja força sovint des del S. xiii: *alenzel* el 1294, i *aranzel* en diversos textos dels Ss. xiii i xv, després sovint des de Nebrija, el *Quixot*, etc. S'havien donat diverses etimologies àrabisques òbviamment errònies (que encara cita *AlcM* com si no s'apartessin absolutament del terreny raonable, cites que no condueixen a res i hauria valgut més anul·lar), fins que fundant-me en unes bones indicacions de Neuvonen (247-8) vaig formular, en el DCEC 1, 245-6, l'única sostenible.

Tota la documentació castellana correspon al significat 'tarifa de preus' o 'tarifa de drets que es paga per alguna cosa', o a accs. a què s'arriba fàcilment partint d'aquestes. Només el doc. castellà més antic, *alenzel* de 1294, se n'aparta, amb el sentit de 'benefici o lloguer que es treu d'una cosa'. Per tant es deu relacionar amb el significat de 'producte d'un arbre' que té